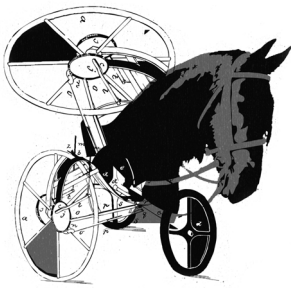

A TÜRELEM LOVAGJAI

Beszélgetés Bartha Róberttel,
az állami ménések vezérigazgatójával

A rendszerváltás óta egy évtizednyi bizonytalanság, majd tíz év fejlődés jellemezte a fajlótenyésztést Romániában – véli Barta Róbert, az állami ménések vezérigazgatója. A privatizáció – egy- egy kivételtől eltekintve – nem verte szét a hírnevüket máig megőrző méneseket. Az állam megőrizte a fontos ménések tulajdonjogát. A folytonosságnak köszönhetően nem sérült a messze földön híres romániai fajlóállomány minősége. Az állomány hasznosítása körül azonban bőven vannak gondok és teendők.

Nem vezett el

■ – *Sokat beszélünk mostanában az ország aranytartalékáról, mint ami fontos szerepet játszik a pénzügyi és gazdasági stabilitás megőrzésében. A fajlovak génállománya az aranyhoz hasonlóan nemzeti kincsnek számít. Mennyire vigyáztunk az elmúlt húsz évben erre a kincsrre?*

– Mindenképp jobban vigyáztunk, mint például a hatvanas években, amikor a fajlovakat az akkori agrárminiszter tudtával levágták és haleledelként használták fel. Románia területén a lótenyésztésnek több száz éves hagyománya van. Azt kell mondanom, hogy a jelenlegi helyzet méltó a régi időkhez. A tizenkét állami ménes és a négy ménetelep állománya összesen 3150 ló, gondozásukat mintegy hétszáz személy látja el. Tizenkét fajtavál foglalkozunk. Kilencven törzsmén, 820 fedezőmén és mintegy 600 főnyi kanca alkotja az állományt, továbbá a három év alatti növendékek, ezek száma 1600 példányra tehető. Közben ügyel-

Nekünk jó legelőink vannak, a lehető legtovább igyekszünk rusztikusan tartani őket. Gazdasági szemmel nézve így olcsóbb, de amelletts egészségesebb is.

ni kell az állomány összetételére, hogy vérrokonság ne zavarja meg a tenyésztést, mert az könnyen a minőség rovására mehet. Ezért minimum 35-40 fős kancaállományokat hoztunk létre, minden ménes nagyságát a kancaállomány adja meg. Örökké szem előtt tartjuk a háromgenerációs síkot és melléje a fedezőméneket. Vonalanként nyolc-tíz egyedre van szükség. Például a lipicainál nyolc vonal van, ezért legalább 80 kanca kell. A ménesek a megyei erdészeti hivatal alárendeltségében működnek. A központi irányításnak köszönhetően pontosan tudjuk nemcsak az állatok létszámát, hanem nyilvántartjuk a születéseket, minden eladást vagy vételt is. Az erdészethez való átigazolás jó ötlet volt, most is elég kemény vállalat, megbírja, bankhitelhez hasonló rendszerben támogatja a méneseket, így mindig itt a pénz az asztalon, lehet továbbmenni. Az utolsó két-három évben még a piac is ránk jött, nagyon felzsúfolt lóállománnyal, a külföldi árak is estek, ami a mi áraink rovására ment.

A magántőke beáramlása

■ – *Mi van magántulajdonban, és mivel rendelkezik az állam?*

– A lótenyésztés teljesen megváltozott 1989-ben, amikor itt is megjelentek a magánvállalkozások. Szerencsére egyre többen foglalkoznak lovakkal, vannak olyan tenyésztők, akik csak hobbiból csinálják, és másból élnek. Vannak, akik nem tenyésztenek, csak fogatolnak, mások pedig tenyésztenek és fogatolnak is. Akadnak olyanok, akik már tanulták a szakmát, és tudnak az állatokról annyit, hogy igényesebben, jobb körülmények között válogassák ki maguknak a másodosztályú lovakat. Ez nagy lehetőség volt, mert az állami ménesek ingyen fedezőméneket bocsátottak ki, nem kellett megvásárolni, évente lehetett őket cserélni. A magánkezdeményezések hatására az állami ménesek megemelték a mércét, így mára kiváló állomány jött létre. A rendszer-váltás előtt kétszer ennyi ló volt, de az egyedszám csökkentése nem ment a minőség rovására, sőt. 1990 és 2000 között kevesen vásároltak lovakat, nem tudták az irányt, inkább védték a pénzüket. Leginkább ingatlanba fektettek. 2000-től viszont megindult a szekér, 2002-ben megalakult a lipicai magántenyésztők egyesülete is.

– *Gondolom, a lótartási törvény 2005-ös elfogadása is ráerősített erre a folyamatra.*

– Így van. Kelemen Atilla képviselő az ötletgazda, ő is terjesztette be a lótartási törvény tervezetét. A cél az volt, hogy létrejöjjön egy szerv, amely szakszerűen és semlegesen kezeli mind az állami, mind a magánszektorban levő lovakat. Az országot felosztották tíz körzetre, minden körzetben dolgozott egy állatorvos, egy állattenyésztő mérnök és egy könyvelő. A hivatal központja Bukarestben volt, kezdettől fogva én vezettem a hatóságot. Ekkor tudtuk meg pontosan, hány ló van magánkézen. Ez idő alatt állami támogatást kaptak a gazdák, a keretet 2870 lóban állapítottuk meg. Ennek hatására a minőségi állomány ötven-száz lóval gyarapodott minden évben. Ez máig ható folyamat, nagy lendületet adott a tenyésztésnek. Uniós szabályok miatt 2010-től a magántenyésztők nem kaphatnak támogatást. A gazdasági válság beköszöntével, 2009-ben összevonták a kisebb egységeket, a hatóság végül beolvadt az országos nemesítő intézetbe. Sajnos most már ez a szakág sem létezik, jelenleg egy-két ember felel a ménesekért. Nem győzik elvégezni azt a munkát, amit harmincan végeztek korábban, az említett tíz zónában. Most is megvannak a területi ki- rendeltségek, de oda olyan emberek kellenének, akik értenek a lóhoz, mert ezek itt tyúkokhoz, juhokhoz, disznókhöz talán értenek, de a lóhoz már kevésbé. Egyedüli szerencse, hogy innen átmehettem az állami ménesekhez, amelyek 2002-ben kerültek át az erdészeti hivatalokhoz, ahol több pénz jut a ménesek fejlesztésére. Most semmilyen támogatási rendszer nincs. Ez magántenyésztőként engem is érint.

– *A hivatal tehát már sem az egyedszámot, sem a tenyésztési folyamatot nem tudja követni.*

– Nem követelhetnek a gazdáktól semmit, minden meghívásos alapon megy, ezért a hivatal nem is tudja ellátni a feladatát. Csak úgy gyűjthetnek információkat, ha eljönnek a ménszemlékre, kancaszemlékre. Ezenkívül hatáskörük csak annyi, hogy a csikókat hathónapos korukban lecsippezik. Ezt is csak akkor, ha a gazda megengedi. A törvény előírása szerint egyfajta azonosítási módszert kell alkalmazni, senki sem köteles három-négy jelet rakni a lóra. A csippezés a leggyengébb módszer, mert a csipp vándorol az állat bőrében, és könnyen hamisítható is. A gazdákat még az útleveél kiadásánál lehet megfogni. Ahogy kimozdul egy ló a tenyészetből, útleveél kell hogy kövesse. Ebben a tulajdonos neve is szerepel, és az orvosi kezeléseket is bele kell vezetni. 2010-től nincs nyilvántartás sem. Tehát nem tudjuk, hogy a ménesekben hány csikó születik, az útlevelek kiadásán kívül nincsen más hatáskörük. Azt sem tudják, hány ménes van. Az országos nemesítő intézet ugyanis nem határozta meg pontosan, hogy mit is jelent egy ménes. Korábban az volt a szabály, hogy ahol öt fajtisza kancát és egy mént tartanak, az már tenyészetnek számít. Tudjuk, hogy Constanța mellett két-három tenyészetben arab lovakkal foglalkoznak. Sportlovakat Bukarest környékén és Călărași-ban, valamint Temes megyében tenyésztnek. Ugrólovak is vannak, ezeknek nyitva van a törzskönyvük, akármit be lehet vinni, csak az ugróképesség számít. Ezek eléggé elterjedtek az utóbbi időben, főleg a nagyvárosok környékén. Az ugróból és a lipicaiból van a legnagyobb állomány Romániában. A lipicai magántenyészeteket ismerjük, Kovászna megyében vagy négy is van. De Szatmár, Maros és Hargita megyében is vannak kisebb tenyészetek. Azonkívül vannak még a félnehéz, nehéz lovak, amelyekből megint van magánkézben elég. Ezeket a mezőgazdaságban vagy a fakitermelésben használják. Arabból is van egy bizonyos állomány, Shághya arabból, azután van valamelyes számú Furioso, Gidrán, de ezekből nagyobb állományt nem ismerek. Magánkézben összesen mintegy tízezer körüli fajtisza ló lehet, de ez csak becslés. Senki sem tudja biztosra.

Jó gazda volt az állam

■ – Az állami ménesekhez 12 fajból összesen 3150 ló tartozik. Ménesek vannak Cislău, Mangalia, Ószvény (Temes), Alsószombatfalva (Fogaras), Rușețu, Slatina, Lucina, Tulucești, Rădăuți, Bethlen, Dor Mărunt, Jegălia helységekben, a négy mén-telepnek pedig Arad, Marosvásárhely, Dumbrava-Neamț és Râmnicelu ad otthont. Mangalián mintegy ötvenfős arab állomány van. Slatinán Furiosók. Az ószvényi ménesben, Temes megyében nehéz fajták vannak: Ardenne-i és Nonius. Jegălián sportlovakat tenyésztnek, Dor Mărunt, Fogarason lipicait, de Bethlenben is vannak sötét bőrű lipicaiak és félnehéz lovak. Rușețun tartjuk az alföldi félnehézet. Cislăun van az angol telivér, Tulucești-en a Gidrán. A rădăuți-i ménesben a Shághya arabokat tartjuk, Lucinán pedig jó Hucul-állomány van.

– *Mik lesznek a következő évek prioritásai?*

– Modernizálni kell a bázisokat. A génállomány rendben van, de régiek az istálló, a bemutatóterem, a lovardák. Ezeket fel kell újítani. A meglévő állományt megfelelő körülmények között kell megmutatni, reklámozni, a farmokat, az istállókat színvonalassá tenni és lehetőséget teremteni arra, hogy a ménesek lovas turizmusból is bevételhez jussanak. Nem szabad csak a lovak eladására támaszkodni.

– *Milyen bevételei vannak egy állami ménesnek?*

– Arra kell számítani, hogy kizárólag az eladásból nem élnek meg a ménesek. A keresettebb fajták, amilyen a lipicai vagy a sportló, azután a nehéz, félnehéz fajták jobban mennek. Egy hároméves ló tenyésztési költségei nagyok, ezért nyitni kell más jövedelemforrások felé. Egyes ménesek már jó úton haladnak a turizmus beindítása felé. Azok a ménesek vannak előnyben, ahol a környező táj is vonzó. Ilyen például

Fogaras és az északon fekvő Lucina, ahol ez már jól működik. Az alföldiek már kevésbé felelnek meg a turisták egyre növekvő igényeinek. Sok mindent kell biztosítani azért, hogy a turista eljőjön és meglátogassa a ménest, plusz szolgáltatásokkal kell kedveskedni neki. Az állami ménesek kapnak állami támogatást az anyakanca-, a mén- és a fedezőmén-törzsállományra. Ezen múlik a ménesek fennmaradása. A magánszektor a földtámogatást kapja, összesen kilencezer hektár föld után. Sokan eladják a gabonát, szénát, amit elő tudnak állítani, innen is jön egy kis pénz. Összességében veszteséget termeltek a ménesek, ezt nem tudjuk letagadni. Azon dolgozunk, hogy nullszaldóra kihozzuk a tizenkét ménes összköltségvetését. A nagyobb jövedelmű ménesek kitermelhetik a többi veszteségét. Nem lehet összehasonlítani egy lipicait – amelyiket akár tízezer lejért is el lehet adni – egy arab lóval, aminek az ára három-négyezer lej. Sokszor az árát is leengedik, hogy ne maradjon a ménes nyakán. Sok fronton kell dolgozni egyszerre.

– *Világbjánok lovak kerülnek ki egy-egy hazai ménesből. Mi áll a különleges teljesítmények mögött?*

– Romániában a csikók nevelése még rusztikusan történik. Nagyon sokat használjuk a legelőket, és normális környezetben, természeti körülmények között nőnek fel. Külföldön azért, hogy kiemelkedő teljesítményt érjenek el, különböző tápokkal siettetik a növekedést, de ez nem szolgálja a csikók egészséges fejlődését. Nekünk jó legelőink vannak, a lehető legtovább igyekszünk rusztikusan tartani őket. Gazdasági szemmel nézve így olcsóbb, de amellet egészségesebb is. Vannak olyan fajták, amelyek egyedei lassabban, csak hat-hét éves korukra érnek be. Őket hiába pumpálja fel az ember az első három évben, mert hosszú távon az izomzat, a láb szerkezete nem bírja meg a terhelést. A román lovat ezért szerették mindig, mert natúr körülmények között nőtt fel. Ezután lehet igazán követelni tőle a sportban is. Ha az alap jó, arra lehet minőségi takarmányozás mellett komoly edzést felépíteni. Erre sokkal jobban reagál a ló, mint ha leválasztásos korától putyukáltuk volna, vagy valahol egy boxban nőtt volna fel. Az árak nálunk megfizethetők, az egyetlen nagy probléma, amiben még most is nagyon sántálunk, az a lovak kiképzése. Nincs olyan iskolánk, még középfokú sincs, amely ezzel foglalkozna. Minden feladat tanult szakembereket igényelne, kezdve a szerszámostól, aki feljavítja a hámokat, nyergeket, egészen a vasalókovácsig vagy a lógondozóig, de hiányzik az edző- és versenyzőiskola is. Más országokban az ilyen képzés sokkal magasabb fokon áll. Mi olyan három-négy éves korig tudunk lovat tenyészteni és felnevelni, de utána, amikor kezdődne a kiképzés, jönnek a gondok.

– *Kik keresik leginkább a román lovakat?*

– Eladunk bolgároknak, magyaroknak, de vesznek tőlünk osztrákok, németek is. Egyesületek génfeljavítás céljából vásárolnak lovakat. Több fajtaival minket is számon tartanak különböző nemzetközi egyesületek. Évente külön e célból gyűléseket rendezünk, hogy nyomon kövessük az állományok alakulását. Szlovákiai, magyarországi és sok más külföldi egyesület is a romániai génállományra épített. A szlovákok elsősorban huculokat vittek. De közben felgyorsult a világ, egyre inkább a kész, betanított lovakat keresik. A képzés megduplázza, triplázza a ló árát. Nekünk ez a szak még hiányzik.

– *Gondolom, a szakma a fiatalok körében ma már érdeklődést kelthet. Nem lehetne a kaposvári felsőfokú képzés mintájára Romániában is beindítani valami hasonlót?*

– A lovakkal foglalkozó családokban gyakori jelenség, hogy a gyermekek veszik át a mesterséget, hajtókká, versenyzőkké válnak. De általában véve is egyre többen érdeklődnek a lovak és a fogathajtás iránt. Ami az oktatást illeti, előbb a mezőgazdasági líceumokon belül kellene lovas szakképző osztályokat beindítani. Külön program szerint tanulhatnának azok, akiket a ló gondozása, edzése érdekel, vagy éppen

a versenyzés. A kaposvári egyetem is szoros kapcsolatot ápol a mezőgazdasági líceumokkal. Nálunk két ilyen oktatási egységet kellene létrehozni. Sokan elmentek külföldre tanulni, de két-három hónapi szakosodás után többen kint maradtak. Szóval nem szabály, hogy aki elmegy, az vissza is jön. Ráadásul nem biztos, hogy nálunk érvényes lesz a diplomája. Tény, hogy nem tudunk versenyképes fizetést adni. A magánsectorban inkább megtalálják a megoldást, de az állami, az nem olyan rugalmas.

A megválaszolatlan miért

■ – *A fogathajtás egyik legnagyobb alakja, a kézdivásárhelyi Tóth Ferenc a rendszer-váltás után Magyarországról hozta vissza Dálnokra a Bethlen Pál erdélyi ménésében kitenyésztett Incitato vérvonalat. Ebből két világbajnok ló került ki. Hogy történhetett, hogy egy ilyen eredményeket felmutató ménés eltűnjön?*

– 1989 után Tóth Ferenc és Kádár László, aki többszörös román bajnok volt, 15-20 kiselejtezett kancát is vásárolt a fogarasi ménesből. Ez jelentette a dálnoki állomány alapját. Innen később nagyon sikeres keresztezésekkel világszínvonalú lovak kerültek ki. Ez az új tulajdonost nem érdekelte, eladott istállót, lovat, mindent. Megszűnt, mert egy állami gazdaságon belül működött, így a lovak is magánkézbe jutottak. Szerencsére nem kerültek ki az országból. Dálnokon a kilencvenes évek elején kezdődött meg a tenyésztés, beindult a fogathajtás, reklám is volt. De az egész egy fejőstehén és egy ptyókatermesztő szektor mellett működött. Az akkori igazgató, a farmfőnök meg akarta venni, és ezzel megmentette volna a ménest. De beleszólt a politika, beleszólt a kikiáltási ár, ami nagyon nagy volt, így ott maradt a negyvenfős lóállomány. Épp ott dolgoztam, amikor megvásárolta az új gazda, reméltük, hogy a lovaktól nem fog megszabadulni, hogy tovább lehet vinni az egészet, de nem így lett. Szerencsére egy kollégával átvettünk harminchat lovat, még most is van olyan tizen-nyolc-húsz éves kancánk, amelyik Dálnokról való.

Büszkeséglista

■ – *A fogarasi ménesből vásárolt lovak a világelsőségig jutottak, akkor a mai állomány kétszeresével dolgoztak. Mi indokolta a csökkentést?*

– 92–93-ban az itteni lipicai állományból, a fogarasi lipicai állományból rengeteget elvittek Magyarországra. Kamionokkal, tavasszal és ősszel egyszerre nyolcat, tízet vittek. A közel 700 fős állomány 300-ra apadt. Akkoriban a Lázár testvérek többször világbajnokságot nyertek az itteni Maestoso vérvonalból származó lovakkal. Törzsmének jutottak ki, fedezőmének, ezek csúcslovak lettek, és a Maestoso 39-esből származó egyik kanca (Mithos) elismerten a világ legjobb fogatlovának számított, mert ő nyerte meg a legtöbb világkupát, világbajnokságot. Mithos most úgy 18 éves lehet, két-három éve visszavonult, most a tenyésztésben használják a Lázárok. Voltak a dálnoki farmról, az Incitato vonalából kikerült lovak, amelyek szintén világbajnoki fogatokban mentek, kettes, négyes fogatban. Szóval itt értékes állomány volt és van. Régebb a külföldi hajtóknak is több idejük volt egy ló kiképzésére. Kivittek kilenc-tíz csikót, abból kettő világszínvonalú lett, a többit pedig továbbértékesítették. Ha már annyiért sikerült, amennyiért vették, akkor is, a másik kettő már eleget hozott nekik. Mára felgyorsult a világ, mindenki kész fogatra vár, vagy kész lóra, kiképezett lóra. Az utóbbi öt-hat évben ezért nem is igazán jöttek már lovat vásárolni. Mindenki várja, hogy menjünk, mutassuk a lovainkat a külföldi versenyeken, s inkább a kész fogatra összpontosítanak, mert üzletemberek, nekik nincs idejük a lovak kiképzésével foglalkozni.

– *Mi garantálhatná, hogy bírjuk a versenyt a fogathajtásban egyre jobban szereplő félvérekkkel?*

– Több munka! A sportolóink elfoglaltak, legtöbbjük saját vállalkozását vezeti, kevés idő marad a fogattal dolgozni. Bár vannak már nálunk is olyanok, akik csak ezt csinálják, fogathajtásból élnek. A többiek számára ez hobbi.

– *Mennyire függ egy-egy világversenyen való szereplés a támogatóktól?*

– A lovas szövetség nem tud sokat áldozni erre a szakágra, pedig ez hozta a legtöbb örömet és legtöbb eredményt. 1997 óta minden vb-n ott van a román csapat, csak ez a szakág tudta ezt produkálni, sem az ugrósporthoz, sem a díjlovaglás. Az erdélyi szponzorok még tudják, mi a fogathajtás, de a Kárpátokon túl szinte ismeretlen sport. Próbáljuk bemutatónkon, helyi versenyeken népszerűsíteni. Több helyen járunk Moldva felé és le egész a tengerig. Sokan azt sem tudták, mi is az a fogathajtás.

– *Az idei, franciaországi fogathajtó világbajnokságon a román válogatott a 9. helyet szerezte meg. Ez azt bizonyítja, hogy azért vannak a világ élvonalába tartozó trénerünk is.*

– Öt-hat olyan fogathajtónk és tenyésztőnk van, aki a saját lovait vagy az állami ménesből vásároltakat három-négy év munka alatt fel tudja hozni a vb színvonalára. Olyan szinten vagyunk, hogy a világ odafigyel ránk. Hála istennek csak lipicaival mennek, amivel nagyon jó reklámot csinálnak a hazai méneseknek. 18 országból végeztünk a 9. helyen, előttünk voltak az angolok, hátunk mögött az Egyesült Államok. Ugyanezt a helyezést értük el két éve is Kecskeméten. Idén is bizonyítottunk, de sajnos lassan kiöregednek a lovaink. A következő vb-n, két év múlva, már tizenöt évesek lesznek, nem biztos, hogy akkorra újra ehhez hasonló formába lehet hozni őket. A német és a holland sportlovakat eredményeik miatt valóságos hisztéria övezi. Ezeket díjlovaglásra képezték ki, most meg fogatokban mutogatják őket. Azt reméljük, hogy a lipicai ezután is helytáll majd, legalább maratonon és az akadálypályán. Ezek a lovak továbbra is képesek lehetnek Lázár Vilmos négy-öt évvel ezelőtti teljesítményére, amikor a fogarasi lipicaiakkal minden második évben megnyerték a világbajnokságot.

Székely ember delfinnel?

■ Az augusztusi világbajnokság után, amelyet a franciaországi Contyban rendeztek meg, Bajkó Tibor, a román válogatott egyik fogathajtója a kovásznai városnapokra is kilátogatott. Saját lovait még pihenteti a vb után, de hajtóként azért részt vett a bemutatató jellegű versenyen. Egyszerűen élt a lehetőséggel a sportág népszerűsítésére.

– *Épp most lett vége a körnek, a lovak még kapkodják a levegőt. Az előbb a jobbosat dicsérte. Mi tesz egy jó lovat?*

– Van egy olyan mondás, hogy ha a balos lovam olyan lenne, mint amilyen a jobbos kéne legyen, akkor lenne két jó lovam. Tetszik, ahogy reagált. Ezt a lovat ma hajtom először, a mieink pihennek. Tetszett, ahogy a szárparancsokra reagált, ahogy hajlott, indult, ahogy odafigyelt a hajtóra. A jó ló igazi sporttárs, mindig kollaborálni akar, nem önfejű. De azt is tudni kell róla, hogy saját egyénisége, akarata van, pont olyan frontérzékeny, mint mi, emberek. Vannak jó és rossz napjai. Nem mindenkinek a kezében működik egyformán. Olyan, mint a székely menyecske: van, akinél beválik, van, akinél nem igazán. A ló is egyikünk kezében jól megy, a másikinál nem biztos, hogy pontosan az a stílusú ló a megfelelő.

– *Most tért haza a világbajnokságról, amelyen csapatösszetettben Hollandia nyert, a további sorrend: Németország, Franciaország, Magyarország, Ausztria, Lengyelország, Svájc, Anglia és Románia. Mennyire elégedett a kilencedik helyezéssel?*

– Az elmúlt évek eredményei azt mutatják, hogy székelyekként büszkék lehetünk a székelyföldi, erdélyi, romániai fogathajtásra. Nagyon jó eredményeket értek el a fogathajtók külföldi versenyeken. Bárhol, a legmagasabb szinten is, ha megjelennek fogathajtóink, akkor picit odafigyelnek rájuk, mert meglepetést okozhatnak díjhajtásban, akadályhajtásban vagy maratonhajtásban.

– *Pedig a lehetőségeink sokkal szerényebbek. Külföldön több száz fogatból jut ki egy-egy világversenyre a legjobb három, nálunk mintegy huszonöt fogat verseng a válogatotti helyekért.*

– Igen, huszonöt fogatunk van az úgynevezett A kategóriában, Magyarországon több száz. A hollandoknál több mint ötezer a leigazolt versenyzők száma.

– *Ilyen kevés fogatból hogy lehet ilyen jó eredményeket elérni?*

– Azok, akik fogathajtással foglalkoznak, nagyon akarnak. Nem a győzelmet akarják mindenáron, hanem annyira szeretik a sportot, hogy a fogat az életük. A lovakat szinte családtagként kezeljük. A hitnek, a versenyhitnek köszönhető, hogy ott vagyunk a világ élvonalában.

– *A legjobb eredményeket a félvérek hozták, mi azonban továbbra is a hagyományos lipicai fogatokhoz ragaszkodunk. Hosszú távon is tartható ez a felfogás?*

– Erről nagyon megoszlanak a vélemények. Most, a vb-n rengeteg kitérő sportlovat láttunk, amelyek nagyon jól teljesítettek. Az erdélyi sporttársak is gondolkoznak, de személy szerint azok közé tartozom, akik szerint a romániai lipicai az egyik legjobb. A génállomány is rendben van, ezekkel a lovakkal három nap alatt az egyik legjobb eredményt lehet elérni Európa bármelyik sarkában.

– *Közben másutt megállás nélkül tovább kísérleteznek a keresztezésekkel...*

– Ez az új hóbort! Vannak, akik így keresik a jövőt és anyagiakkal is jobban el vannak eszdtve, mint esetleg a székelyföldi sporttársak. Az egyik legjelentősebbnek most a KWPN-t tartják, ami a holland Gelderland egyik keverékéből jött létre. Ezen a téren is verseny folyik. Nem tagadom, nagyon látványosak, de úgy gondolom, hogy a mi gondolati világunk, a mi szokásaink, a mi sporttudásunk teljesen passzol a lipicaival és ebből kell nekünk jó eredményeket produkálnunk.

– *Miért érdemes a lovassporttal foglalkozni? Mivel lehetne a fiatalokat a lovak felé fordítani?*

– Akkor most én kérdezek: tudja, melyik az a két állat a világon, amelyik a legjobban helyre teszi, megnyugtatja az embert? A ló és a delfin. Most képzelje el a székely embert delfinnel! De komolyra fordítva a szót: az a fiatal, aki a ló felé fordul, máris természetszerető ember. Ha szereti a természetet, akkor rendszerető ember is. Ha pedig rendszerető, az azt jelenti, hogy dolgoz, jóra való, istenfélő ember. Ilyen fiatalságot kellene nevelni.

Kérdezett Stanik Bence